

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΤΙΣΣΙΗ -
Ελληνικό Τμήμα
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΘΕΣΙΩΝ ΙCOMOS - Ελληνικό Τμήμα
ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΣΤΟΡΙΑΣ & ΘΕΩΡΙΑΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ, ΣΧΟΛΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΔΙΗΜΕΡΟ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ

Βιομηχανική Κληρονομιά στην Ελλάδα, 1980-2015
Διάσωση - Έρευνα - Εκπαίδευση

Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου
Μεγάλο Αρσενάλι, Χανιά

16 και 17 Οκτωβρίου 2015

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΗΜΕΡΟΥ

Αμαλία Κωτσάκη

Επικ. Καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης, Πρόεδρος ΚΑΜ

Μαρία Μαυροειδή

Ιστορικό Αρχείο ΔΕΗ, Γ.Γ. ΤΙΣΣΙΗ - Ελληνικό Τμήμα

Νίκος Μπελαβίλας

Αναπλ. Καθηγητής ΕΜΠ, Πρόεδρος ΤΙΣΣΙΗ - Ελληνικό Τμήμα

Λήδα Παπαστεφανάκη

Επικ. Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Βιομηχανική Κληρονομιά στην Ελλάδα, 1980-2015

Διάσωση - Έρευνα - Εκπαίδευση

Επιστημονική Επιμέλεια

Μαρία Μαυροειδή

Νίκος Μπελαβίλας

Εικαστική Επιμέλεια - Σχεδιασμός

Πολίνα Πρέντου, Msc Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, υποψ. διδάκτορας ΕΜΠ

Daniel Coombes, Αρχιτέκτων, Plymouth University

Επιστημονικοί Σύμβουλοι

Χριστιάννα Βελουδάκη, MSc Αποκαταστάσεων ΕΜΠ, υποψ. διδάκτορας ΕΜΠ

Ειρήνη Εφεσίου, Καθηγήτρια ΕΜΠ, Μέλος Δ.Σ. ICOMOS

Ειρήνη Καραγεώργη, MSc Αποκαταστάσεων ΕΜΠ, υποψ. διδάκτορας ΕΜΠ

Κώστας Καραδήμας, Αναπλ. Καθηγητής ΕΜΠ, Μέλος Δ.Σ. ICOMOS

Απόλλωνας Κύρκος, Αρχαιολόγος, MSc Αποκαταστάσεων ΕΜΠ, Μέλος Δ.Σ. ΤΙΣΣΙΗ

Μαρία Μπαλοδήμου, Αρχιτέκτων Μηχανικός ΑΠΘ, MSc Αποκαταστάσεων KU-Leuven, Ταμίας ΤΙΣΣΙΗ

Ελένη Μπενέκη, Ιστορικός (Μ.Α.), Προϊσταμένη Υπηρεσίας Έρευνας & Προβολής

Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Μέλος Δ.Σ. ΤΙΣΣΙΗ

Γιάννης Στογιαννίδης, Ιστορικός, υποψ. διδάκτορας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας,

Μέλος Δ.Σ. ΤΙΣΣΙΗ

Γραμματεία

Κατερίνα Χριστοφοράκη, Msc Αρχιτέκτων-Πολεοδόμος, Εργαστήριο Αστικού

Περιβάλλοντος ΕΜΠ

Ελπίδα Δούκα, Φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. Πολυτεχνείου Κρήτης

Νεφέλη Ματσούκη, Φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχ. Πολυτεχνείου Κρήτης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 16 Οκτωβρίου 2015

- 11:00-11:30 Προσέλευση - Εγγραφή Συνέδρων
- 11:30-12:00 Χαιρετισμοί:
Δήμαρχος Χανίων, Τάσος Βάμβουκας
Πρόεδρος ΚΑΜ, Αμαλία Κωτσάκη
Κοσμητορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης,
Κωνσταντίνος Προβιδάκης

Κεντρική ομιλία

- 12:00-12.30 **Λήδα Παπαστεφανάκη**
Η βιομηχανική κληρονομιά στην Ελλάδα (1980-2015): Κατακτήσεις,
απώλειες, προοπτικές
- 12:30-12:45 Συζήτηση
- 12:45-13:00 Διάλειμμα

ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Η βιομηχανική κληρονομιά στην ακαδημαϊκή έρευνα και εκπαίδευση

Συντονίζει: Λήδα Παπαστεφανάκη

- 13:00-13:15 **Ελένη Μαϊστρου - Νίκος Μπελαβίλας**
Η βιομηχανική κληρονομιά στα μεταπτυχιακά και την έρευνα της
Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
- 13:15-13:30 **Κώστας Καραδήμας - Ειρήνη Εφεισίου**
Η προπτυχιακή εκπαίδευση στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
και η δυναμική του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου
- 13:30-13:45 **Νίκος Λιανός**
Η έρευνα-τεκμηρίωση του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΔΠΘ
για το μεταλλευτικό συγκρότημα Λιμεναρίων Θάσου - Προβολή Video
Τεκμηρίωσης 7'
- 13:45-14:00 Συζήτηση

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Διάσωση, προστασία και ανάδειξη βιομηχανικών μνημείων

Συντονίζει: Αμαλία Κωτσάκη

- 18:00-18:15 **Σήφης Φανουράκης**

Βιομηχανική αρχιτεκτονική στην Κρήτη: Κατεδάφιση ή διάσωση?

18:15-18:30 **Σόνια Χαραλαμπίδου**

Εφαρμοσμένα παραδείγματα βιομηχανικών μουσείων

18:30-18:45 Συζήτηση

Προοπτικές για το μέλλον

Συντονίζει: Ελένη Μαϊστρου

18:45-19:00 **Αμαλία Κωτσάκη**

Τα αγροτοβιομηχανικά κτιριακά κατάλοιπα. Συζεύξεις, δίκτυα και προοπτικές

19:00-19:15 **Μαρία Μαυροειδή**

«Επανεξοπλίζοντας» τη βιομηχανική αρχαιολογία: Κατευθύνσεις και προοπτικές

19:15-19:30 Συζήτηση-κλείσιμο της πρώτης ημέρας

19:30-20:00 Προβολή ντοκιμαντέρ «ΑΒΕΑ. Ο Πηγμένος Χρόνος» (ιστορικό κτίριο της Ανώνυμης Βιομηχανικής Εταιρείας λαδιού «Ανατολή» στα Χανιά), 27', 2001, Σκηνοθεσία Σταύρος Ψυλλάκης

20:00

Εκθεσιακός χώρος Β' ορόφου ΚΑΜ

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

Βιομηχανική Κληρονομιά στην Ελλάδα, 1980-2015

Διάσωση - Έρευνα - Εκπαίδευση

Χαιρετισμοί:

Πρόεδρος Ελληνικού Τμήματος ICOMOS, Δρ. Αθανάσιος Νακάσης
Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Καθηγήτρια Ελένη Μαϊστρου

Παρουσίαση έκθεσης:

ΓΓ ΔΣ Ελληνικού Τμήματος TICCIH, Μαρία Μαυροειδή

21.00

Εκθεσιακός χώρος στο ισόγειο του ΚΑΜ

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ του Τάκη Παπάζογλου

«Ανάμεσα στη μνήμη και στη λήθη. Ταμπακαριά»

Σάββατο 17 Οκτωβρίου 2015

ΠΡΩΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Η βιομηχανική κληρονομιά στην Κρήτη Α. Τεκμηρίωση

Συντονίζει: Αλέξανδρος Βαζάκας

10:00-10:15 **Μανώλης Δρακάκης**

«Καστρινοί βιομήχανοι»: Οι απαρχές 1880-1913

10:15-10:30 **Ευάγγελος Χαριτόπουλος**

Ο βιομηχανικός σιδηρόδρομος Ηρακλείου

10:30-14:00 Ανακοινώσεις του Εργαστηρίου Ιστορίας & Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ολοκληρωμένη προστασία ιστορικού δομημένου περιβάλλοντος με προηγμένες τεχνολογίες και υλικά»

Συντονίζει: Μαρία Μανδαλάκη

10:30-10:45 **Αμαλία Κωτσάκη**

Η βιομηχανική κληρονομιά στα μεταπτυχιακά και την έρευνα της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης, Εργαστήριο Ιστορίας & Θεωρίας Αρχιτεκτονικής

1. Ζητήματα καταγραφής και τεκμηρίωσης

10:45-11:00 **Πατρίσια Γεωργακάκη**

Ιστορικές βιομηχανίες και βιοτεχνίες των Χανίων, 1865-1970.

Ζητήματα καταγραφής και τεκμηρίωσης

11:00-11:15 **Χαράλαμπος Μουδατσάκης**

Τα βιομηχανικά κτίρια της Ανατολικής Κρήτης. Ζητήματα καταγραφής και τεκμηρίωσης

11:15-11:30 **Ιωάννα Μαρκοπούλου**

Τα σαπωνοποιεία της Δυτικής Κρήτης. Ζητήματα καταγραφής και τεκμηρίωσης

11:30-11:45 Συζήτηση

11:45-12:00 Διάλειμμα

2. Ιστορικά βιομηχανικά κτίρια στην Κρήτη. Δίκτυα και οικιστικά πλέγματα

Συντονίζει: Αμαλία Κωτσάκη

12:00-12:15 **Μελπομένη Βαρδάκη**

Τα ελαιοτριβεία στο οικιστικό πλέγμα του οικισμού Μαρουλάς Ρεθύμνης

12:15-12:30 **Σοφία Λούσα**

Πυθαρούλια Μαργαριτών Ρεθύμνου. Το δίκτυο εργαστηρίων κεραμικής ως παράγων μεταβλητότητας του οικιστικού πλέγματος

12:30-12:45 **Εμμανουέλλα Καραγιαννάκη - Σοφία Τζανάκη - Γιώργος Ψαράκης**

Η βιομηχανία ως μοχλός παραγωγής αστικού χώρου. Το παράδειγμα των Νταμπακαριών στα Χανιά

- 12:45-13:00 **Κική Βακάλογλου - Αναστασία Ρεθυμιωτάκη**
Το δίκτυο των φάρων στην Κρήτη κατά τον 19ο αι. μέχρι τις αρχές του 20ού αι. Ζητήματα τεχνολογίας και τυπολογίας
- 13:00-13:15 **Μιχάλης Νευραδάκης**
Οι απαρχές της τυπογραφίας στο οικιστικό πλέγμα των Χανίων. Η ιστορία του Τυπογραφείου του Στυλιανού Ξανθουδάκη ως μέσον ανάγνωσης της ιστορίας της πόλης
- 13:15-14:00 Συζήτηση

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ
Η βιομηχανική κληρονομιά στην Κρήτη
Β. Επανάχρηση

Συντονίζει: Ευάγγελος Χαριτόπουλος

- 18:00-18:15 **Αλέξανδρος Βαζάκας - Μαρία Μανδαλάκη**
Μοντέρνα βιομηχανική αρχιτεκτονική στην Κρήτη. Η επανάχρηση του μικρού υδροηλεκτρικού σταθμού (ΜΥΗΣ) στη λίμνη Αγυιάς Χανίων
- 18:15-18:30 **Γιώργος Πετράκης**
Μετατροπή του βιομηχανικού συγκροτήματος ΑΘΗΝΑ στο λιμάνι Ηρακλείου σε συγκρότημα πολλαπλών χρήσεων
- 18:30-18:45 **Οδυσσέας Σγουρός**
Ανασυνθέσεις και νέες χρήσεις: Τα πολύτροπα εργαλεία της μνήμης απέναντι στους μηχανισμούς της φθοράς και της λήθης. Ο μακρόχρονος αγώνας για τη διάσωση και ανάδειξη των κυλινδρόμυλων Καστρινάκη στο λιμάνι Ηρακλείου
- 18:45-19:00 **Οδυσσέας Σγουρός**
Μετατροπή παλαιού ελαιουργείου ΑΡΧΑΥΛΗ στην Κριτσά Λασηθίου σε χώρο πολλαπλών χρήσεων
- 19:00-19:15 Συζήτηση
- 19:15-20:00 Κλείσιμο εργασιών διημέρου

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

- Βαζάκας Αλέξανδρος**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Λέκτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Βακάλογλου Κική**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Βαρδάκη Μελπομένη**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Γεωργακάκη Πατρίτσια**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Δρακάκης Εμμανουήλ**, Ιστορικός, Προϊστάμενος ΓΑΚ Ηρακλείου Κρήτης
- Εφείσιου Ειρήνη**, Καθηγήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Μέλος Δ.Σ. ICOMOS
- Καραγιαννάκη Εμμανουέλλα**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Καραδήμας Κώστας**, Αναπληρωτής Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Μέλος Δ.Σ. ICOMOS
- Κωτσάκη Αμαλία**, Επίκουρη Καθηγήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης, Πρόεδρος Κέντρου Αρχιτεκτονικής Μεσογείου
- Λιανός Νίκος**, Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Α΄ Αντιπρόεδρος Ελληνικού Τμήματος ICOMOS
- Λούσα Σοφία**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Μαϊστρου Ελένη**, Καθηγήτρια, Κοσμήτορας Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
- Μανδαλάκη Μαρία**, Δρ Αρχιτέκτων Μηχανικός, Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, εντεταλμένη Διδάσκουσα Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Μαρκοπούλου Ιωάννα**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Μαυροειδή Μαρία**, Ιστορικός-Βιομηχανική Αρχαιολόγος, Ιστορικό Αρχείο ΔΕΗ, Γ.Γ. TICCIH - Ελληνικό Τμήμα
- Μουδατσάκης Χαράλαμπος**, τελειόφοιτος Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Μπελαβίλας Νίκος**, Αναπληρωτής Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Πρόεδρος TICCIH - Ελληνικό Τμήμα
- Νακάσης Αθανάσιος**, Δρ Αρχιτέκτων Μηχανικός, Πρόεδρος Ελληνικού Τμήματος ICOMOS
- Νευραδάκης Μιχάλης**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακός φοιτητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Παπαστεφανάκη Λήδα**, Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Πετράκης Γιώργος**, Αρχιτέκτων Μηχανικός
- Ρεθυμιωτάκη Αναστασία**, Πολιτικός Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης
- Σγουρός Οδυσσέας**, Αρχιτέκτων Μηχανικός
- Τζανάκη Σοφία**, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης

Φανουράκης Σήφης, Αρχιτέκτων Μηχανικός, Διευθυντής Εφορείας Νεωτέρων Μνημείων Κρήτης

Χαραλαμπίδου Σόνια, Καθηγήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ

Χαριτόπουλος Ευάγγελος, Αρχαιολόγος - Αναστηλωτής, Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου

Ψαράκης Γιώργος, Αρχιτέκτων Μηχανικός, μεταπτυχιακός φοιτητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Πολυτεχνείου Κρήτης